

10. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка: навч. посіб. / Тамара Іллівна Поніманська. - К. : Академвидав, 2004. - 456 с.
11. Програма розвитку дітей старшого дошкільного віку "Впевнений старт" / О. О. Андрієтті, О. П. Голубович, О.П. Долинна, Т. В. Дяченко, Т. С. Ільченко, Г. Є. Іванова, Г. М. Лисенко, Т. В. Панасюк, Г.В. Петрова, Т.О.Піроженко, Н. М. Романко, Н. А. Случинська, Н.І.Трикоз. — Тернопіль: Мандрівець, 2013. — 104 с.
12. Сकिрко А. Педагогические условия развития познавательной активности детей дошкольного возраста // Професійна творчість: проблеми і пошук. Збірка наук. пр / Ред. кол. Т.І. Сущенко, В.В. Крижко, В.І. Воловик, І.Я. Зязюн. – Київ-Запоріжжя, 1999. – С. 166-168.
13. Стадник Г.О. Вивчення пізнавальної активності дітей // Дошкільне виховання. – 1992. – № 9. – С. 6-8.
14. Щербакова К. Розвивати пізнавальну активність дитини // Дошкільне виховання. – 1990. – № 11. – С. 8-9.

РОЗВИТОК МОВЛЕННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ В ІГРОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Ю.Марценюк, здобувач ступеня вищої освіти «магістр»

Науковий керівник: Н.Ю.Родюк, кандидат філологічних наук, доцент

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)

SPEECH DEVELOPMENT OF PRESCHOOLERS IN GAMING ACTIVITIES

Y.Martseniuk, master's student

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

Анотація. У роботі представлена проблема розвитку мовлення дітей в ігровій діяльності, оскільки в дошкільному віці цей вид діяльності є провідним. Доведено, що причиною гострої необхідності розвитку мовлення дітей є потреба в спілкуванні людини з іншими людьми, що оточують її. Встановлено, що для розвитку мовлення дошкільників необхідно проводити різноманітні ігри, розробляти методики проведення ігор, щоб діти були зацікавлені в ігровій діяльності.

Ключові слова: розвиток мовлення, гра, провідна діяльність, дошкільники.

Abstract. The article presents the problem of children's speech development in gaming activities, since this kind of activity is prevalent in preschool age. It is proved that the reason for the acute need for the development of children's speech is the need for communication of individual with other people surrounding him. It has been established that for the development of broadcasting preschoolers it is necessary to carry out various games, to develop methods of conducting games, that children were interested in gaming activity.

Key words: development of speech, game, leading activity, preschoolers.

Реформування змісту та гуманізація цілей дошкільної освіти України є складовою процесу оновлення світових та європейських освітніх систем. На часі реалізація компетентнісної парадигми, яка орієнтує педагогів на впровадження в педагогічну практику цілісного підходу до розвитку особистості. Очікування суспільства пов'язані сьогодні насамперед з формуванням життєздатної, гнучкої, свідомої, творчої людини. Починати розв'язання цих проблем слід з дошкільного дитинства, оскільки саме в цей віковий період закладається фундамент оптимістичного світобачення; засвоюються моральні правила і норми, розвивається довільна поведінка, формується мовленнєва компетентність тощо.

Дошкільний вік є унікальним і вирішальним періодом розвитку дитини, коли закладаються основи особистості, складається воля і довільна поведінка, активно розвивається уява, творчість, загальна ініціативність. Однак всі ці найважливіші якості формуються не на навчальних заняттях, а у провідній і головній діяльності дошкільника – у грі.

Найбільш суттєва зміна, яку відзначають не тільки психологи, а й більшість досвідчених дошкільних педагогів, полягає в тому, що діти в дитячих садах стали менше і гірше гратись, особливо скоротилися (і за кількістю, і за тривалістю) сюжетно-рольові ігри.

Дошкільнята практично не знають традиційних дитячих ігор і не вмюють гратись. В якості головної причини зазвичай називають брак часу на гру. Дійсно, в більшості дитячих

садків режим дня перевантажений різними заняттями, і на вільну гру залишається менше години.

Однак і цю годину діти, за спостереженнями педагогів, не можуть змістовно і спокійно грати – вони вовтузяться, б'ються, штовхаються. Тому вихователі прагнуть заповнити вільний час дітей спокійними заняттями або вдаватися до дисциплінарних впливів. При цьому вони констатують, що дошкільнята не вміють і не хочуть грати.

Це дійсно так. Гра не виникає сама собою, а передається від одного покоління дітей іншому – від старших до молодших. У даний час цей зв'язок дитячих поколінь перервано (різновікові дитячі співтовариства – в сім'ї, у дворі, у квартирі – зустрічаються лише як виняток). Діти ростуть серед дорослих, а дорослим ніколи гратись, та вони не вміють цього робити і не вважають важливим. Якщо вони і займаються дітьми, то вони їх вчать. У результаті гра йде з життя дошкільників, а разом з нею йде і саме дитинство.

Згортання гри в дошкільному віці дуже сумно відбивається на загальному психічному і особистісному розвитку дітей. Як відомо, саме в грі найбільш інтенсивно розвиваються мислення, емоції, спілкування, уява, свідомість дитини.

Перевага гри перед будь-якою іншою дитячою діяльністю полягає в тому, що в ній дитина сама, добровільно підпорядковується певним правилам, причому саме виконання правил приносить максимальне задоволення. Це робить поведінку дитини осмисленою і усвідомленою, перетворює її в вольову. Тому гра – це практично єдина область, де дошкільник може проявити свою ініціативу і творчу активність.

І в той же час, саме в грі діти навчаються контролювати і оцінювати себе, розуміти, що вони роблять, і хотіти діяти правильно. Ставлення сучасних дошкільнят до гри (а значить і сама ігрова діяльність) істотно змінилися. Незважаючи на збереження і популярність деяких ігрових сюжетів (хованки, квача, дочки-матері), діти в більшості випадків не знають правил гри і не вважають обов'язковим їх виконання. Вони перестають співвідносити свою поведінку і свої бажання з образом ідеального дорослого.

Саме це самостійне регулювання своїх дій перетворює дитину у свідомого суб'єкта свого життя, робить його поведінку усвідомленою і довільною. Звичайно, це не означає, що сучасні діти не опановують правила поведінки – побутові, навчальні, комунікативні, дорожнього руху тощо. Однак ці правила виходять ззовні, з боку дорослих, а дитина змушена приймати їх і пристосовуватися до них.

Головна перевага ігрових правил полягає в тому, що вони добровільно і відповідально приймаються (або породжуються) самими дітьми, тому в них уявлення про те, що і як треба робити, злиті з бажаннями і емоціями. У розвинутій формі гри діти самі хочуть діяти правильно. Вилучення таких правил з гри може свідчити про те, що в сучасних дітей гра перестає бути «школою довільної поведінки», але ніяка інша діяльність для дитини 3-6 років виконати цю функцію не може.

Але ж довільність – це не тільки дії за правилами, це усвідомленість, незалежність, відповідальність, самоконтроль, внутрішня свобода. Втративши гру, діти не набувають всього цього. У результаті їх поведінка залишається ситуативною, мимовільною, залежною від оточуючих дорослих.

Спостереження показують, що сучасні дошкільнята не вміють самі організувати свою діяльність, наповнити її змістом: вони тиняються, штовхаються, перебирають іграшки тощо. У більшості з них не розвинена уява, відсутня творча ініціатива і самостійність мислення. Так як дошкільний вік є оптимальним періодом для формування цих найважливіших якостей, важко плекати ілюзії, що всі ці здібності виникнуть самі собою потім, в більш зрілому віці. Між іншим, батьків, як правило, мало хвилюють ці проблеми.

Головним показником ефективності роботи дитячого садка і благополуччя дитини вважається ступінь готовності до школи, яка виражається в умінні рахувати, читати, писати і виконувати інструкції дорослого. Така «готовність» не тільки не сприяє, а й перешкоджає нормальному шкільному навчанню: перенаситившись примусовими навчальними заняттями

в дитячому саду, діти часто не хочуть у школу, або втрачають інтерес до навчання вже в молодших класах.

Переваги раннього навчання позначаються тільки в перші 2-3 місяці шкільного життя – таких «готових» дітей вже не треба вчити читати і рахувати. Але як тільки потрібно проявити самостійність, допитливість, здатність вирішувати і думати – ці діти пасують і чекають вказівок дорослого. Чи треба говорити, що така пасивність, відсутність інтересів і самостійності, внутрішня пустота матиме вельми сумні результати не тільки в школі [10, 52]

Гра – один з тих видів дитячої діяльності, які використовуються дорослими з метою виховання дошкільників, навчання їх різним діям з предметами, способами і засобами спілкування.

Теоретичні уявлення про сутність дитячої гри, розвинені у вітчизняній психології, в основному зводяться до такого:

- гра займає своє місце в ряді інших відтворюючих діяльностей, будучи провідною в дошкільному віці. Саме в процесі гри, як провідної діяльності, виникають основні психічні новоутворення даного віку;

- гра є особливою, соціальною за походженням, змістом і структурою діяльністю;

- розвиток гри відбувається не спонтанно, а залежить від умов виховання дитини, тобто соціальних явищ.

Соціум у житті дитини – це той колектив дітей, в якому він живе і розвивається. Основний вид його діяльності – це гра.

Значний досвід накопичується дитиною в грі. Зі свого ігрового досвіду дитина черпає уявлення, які вона пов'язує зі словом. Гра і праця є найсильнішими стимулами для прояву дитячої самодіяльності в області мови; вони повинні бути в першу чергу використані в інтересах розвитку мовлення дітей.

З предметами, представленими в грі, дитина приходить в часте повторне спілкування, внаслідок чого вони легко сприймаються, вкарбовуються в пам'яті. Кожен предмет має своє ім'я, кожній дії відповідає певне дієслово.

Слово є для дитини частиною дійсності. З цього випливає, як важливо в інтересах стимулювання діяльності дітей і розвитку їх мови продумано організувати їх ігрову обстановку, надавати їм у відповідному відборі предмети, іграшки, які будуть живити цю діяльність, і на основі збагаченого запасу конкретних уявлень розвивати їх мову [2, 12].

Участь вихователя у вільних іграх дітей не може обмежитися організацією обстановки, підбором ігрового матеріалу. Він повинен проявляти інтерес до самого процесу гри, давати дітям нові, слова і вирази, пов'язані з новими ситуаціями; розмовляючи з ними по суті їх ігор, впливати на збагачення їх мови. Керуючи спостереженнями дітей при ознайомленні їх з навколишнім середовищем, вихователь повинен сприяти тому, щоб спостережуване дітьми життя стимулювало їх до відтворення в грі, а отже, і в мові, своїх позитивних, кращих сторін.

Дитина, яка грає, безперервно говорить. Вона говорить і в тому випадку, якщо грає одна, маніпулює предметами, які не стимулюють до розмови [3, 36].

Але є іграшки, значення яких, як стимулів для прояву мовлення дітей, виняткове. Це іграшки, що зображують одухотворені предмети: тварин, людей. Конячка, якою грає дитина, для неї – жива істота. Вона говорить з іграшкою так, як говорить зі своїм живим конем обслуговуючий її, наче з нею працює господар.

Особливо значна виховна роль ляльки. Це розуміє кожен, хто спостерігав за правильно організованими іграми в ляльки.

Немає жодної гри, яка висувала б стільки приводів для прояву мовлення дітей, як гра в ляльки. Лялька – людина, член колективу маленьких людей, що живуть своїм життям і відображають це життя – гра в слові. Але це життя вимагає педагогічного керівництва [4, 8].

Ігри ляльками за умови правильної організації їх і педагогічного керівництва ними висувають широкі можливості для орієнтування дітей в різноманітних формах і установках соціального і трудового життя. Граючи в ляльки, обслуговуючи їх, діти набувають ряд

навичок, пов'язаних з повсякденним побутовим, трудовим життям, для них найбільш близьким і зрозумілим, навичками, до яких ми їх залучаємо в першу чергу, які вони закріплюють в грі і з яких кожен вимагає співпраці мови. Дорослі приділяють недостатньо уваги вільним, але під педагогічним контролем оформленим іграм дітей. У режимі дитячого дня для таких ігор має відводитися певний, відповідний їх значенню час. Педагоги повинні оволодіти методикою організації таких ігор, перш за все в інтересах розвитку мовлення дітей.

На особливу увагу до себе вимагають так звані рухливі ігри. Ці ігри обумовлені певними правилами, дотримуватись яких маленьким 3-4-річним дітям важко.

Змістовне, ґрунтовне, повторне роз'яснення дітям правил гри, спільне з ними обговорення умов її проведення – вже шлях до розвитку їх мови. Добре підводити старших дітей до того, щоб вони змістовно викладали правила тієї чи іншої гри товаришам, з нею ще незнайомим. Зрідка слід пропонувати всьому колективу дітей спільно розповісти про те, як ми проводимо ту чи іншу гру. Таким висловлюванням ми надаємо великого значення. Особливе значення для розвитку мовлення мають ігри, в які включено літературний текст, віршик, який наказував би ту чи іншу ігрову дію («Мій дзвінкий, веселий м'яч», «Жили у бабусі», «Зайчик біленький сидить» тощо). Спочатку, пропонуючи нову гру, вихователь сам чітко і виразно прочитує віршик до неї. Впродовж гри вірші прочитуються кілька разів, а улюблені дітьми ігри взагалі повторюються багато разів. Тож не дивно, що діти скоро запам'ятовують текст вірша; тоді вони можуть під час гри читати його самі. До віршів цього роду, які фігурують в іграх-лічилках, висуваються ті ж вимоги, що до віршів взагалі [1, 78].

Ми вже говорили про те, яку величезну роль відіграє доросла людина, використовуючи слово для ознайомлення дитини зі світом речей. Він є посередником між предметом і дитиною, він сприяє послідовному виділенню окремих предметів свідомістю дитини з навколишнього складного середовища, він знайомить з найменуваннями предметів. Це відбувається в процесі самого життя, в спілкуванні з представленими в ній речами.

Отже, на сучасному етапі у дошкільній педагогіці відбувається низка оновлюючих процесів: оновлення, збагачення змісту освіти; запровадження новітніх підходів до організації роботи з дітьми; запровадження інновацій різного рівня. У даний час йде становлення нової системи освіти, орієнтованої на входження у світовий освітній простір. Цей процес супроводжується суттєвими змінами в педагогічній теорії і практиці навчально-виховного процесу. Відбувається зміна освітньої парадигми: пропонуються інші зміст, інші підходи, інше право, інші відносини, інша поведінка, інший педагогічний менталітет.

Отже, розвиток дошкільної освіти, його перехід на новий якісний рівень не можуть здійснюватися без використання інноваційних технологій в роботі з дітьми дошкільного віку.

Список використаних джерел

1. Березіна О.М., Павловська Т.О. Мовні ігри та забави : навчально-методичний посібник / О.М.Березіна, Т.О.Павловська. –Тернопіль : Мальва–ОСО, 1999. – 107 с.
2. Богуш А. М. Мова дітей: Посібник для дошкільнят та соціальних педагогів / за заг. ред. С. Чередниченко. – К. : Кобза, 2003. – 138 с.
3. Витоки мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку : програма та методичні рекомендації / укл. А.М.Богуш. – Одеса : Маяк, 1999. – 88с.
4. Гончаренко А. Сучасні підходи до розвитку мовлення дітей / А.Гончаренко // Дошкільне виховання. – 2004. – № 7. – С. 5-9.
5. Колосова О.В. Українські народні дитячі ігри як засіб формування соціальної компетентності старших дошкільників / О.В. Колосова // Актуальні проблеми дошкільної та початкової освіти в контексті європейських освітніх стратегій : збірник матеріалів науково-практичної конференції викладачів і студентів інституту педагогіки, психології і мистецтв, 9-11 квітня 2014 р., м. Вінниця / за ред. Г. С. Тарасенко ; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, інститут педагогіки, психології і мистецтв. – Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2014. – Вип. 3. – С. 168-172.
6. Комарівська Н. Мовні ігри для опанування дошкільниками етикетних формул // Актуальні проблеми дошкільної та початкової освіти в контексті європейських освітніх стратегій: Збірник матеріалів науково-практичної конференції. – Вінниця: ТОВ «Нілан ЛТД», 2013. – Вип. 2. - С.187-189.
7. Крутій К.Л., Маковецька Н.В. Інноваційна діяльність у сучасному дошкільному навчальному закладі: методичний аспект. – Запоріжжя: ТОВ «ЛПКС» ЛТД, 2004. – 128 с.

8. Крутій К. Л. Теорія і практика формування граматично правильного мовлення в дітей дошкільного віку (На матеріалі морфології і словотворення): дис... докт. пед. наук: спец. 13.00.02 / К.Л. Крутій ; Південноукраїнський держ. пед. ун-т ім. К.Д. Ушинського. - Київ, 2005. - 440 с.
9. Крутій К.А. „Створення мовленнєвого середовища, теоретичні засади і практична реалізація” / Запоріжжя: ЛПДС, 2001. – 203 с.
10. Лазаренко Н. Культура мовлення як невід’ємна складова ключових компетентностей сучасного педагога / Н. І. Лазаренко // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Філологія (мовознавство) : Збірник наукових праць / [гол.ред. Н. Л. Іваницька]. – Вінниця : ТОВ «Фірма «Планер», 2016. – Вип.23. – С.36-42.
11. Лапшина І.М. Специфіка формування мовної особистості дітей дошкільного та молодшого шкільного віку / І.М.Лапшина // Актуальні проблеми дошкільної та початкової освіти в контексті європейських освітніх стратегій: збірник матеріалів науково-практичної конференції викладачів і студентів інституту педагогіки, психології і мистецтв (Вінниця, ВДПУ ім. М.Коцюбинського, 1-2 квітня 2015 р.) / за ред. Г.С.Тарасенко; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, інститут педагогіки, психології і мистецтв. – Вінниця: ТОВ «Нілан ЛТД», 2015. – Вип.4. – С.194-198.
12. Любчак Л.В. Методика організації ігрової діяльності: Практикум / Л.В.Любчак, К.А.Колеснік. – Вінниця : ЦОП "Документ Принт", 2017. – 196 с.
13. Пічугіна Е.А. Мовні ігри в групі і на прогулянці / Е.А.Пічугіна // Вихователь ДНЗ. – 2008. – №6. – С. 52-54.
14. Родюк Н.Ю. Педагогічні ідеї професійної підготовки вчителів початкової школи в країнах Заходу // *Inovativny vvykum v oblasti vzdelavania a socialnej prace. – Sladkovicovo : Vysoka skola Danubius, 2017. – С. 150-153.*
15. Родюк Н.Ю. Формування професійно-педагогічної комунікації майбутніх учителів // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Педагогічні науки : зб. наук. пр. – Старобільськ, 2017. – № 4 (309) травень. – С. 226-231.

ПІДВИЩЕННЯ ЗАЦІКАВЛЕНОСТІ ДІТЕЙ У СПОРТИВНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

М.Мацібора, Х.Сітарська, здобувачі ступеня вищої освіти «бакалавр»

*Науковий керівник: Н.О.Пахальчук, кандидат педагогічних наук, старший викладач
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)*

INCREASED CHILDREN'S INTEREST IN SPORT ACTIVITIES

M.Matsibora., Ch.Sitarska, third-year students

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

Анотація. В статті представлені завдання роботи з дітьми з досліджуваної проблеми. Автори визначають ефективні прийоми освітньої роботи.

Ключові слова: діти дошкільного віку, молодші школярі, фізичне виховання, спортивна діяльність.

Abstract. The article presents the task of working with children on the problem under study. The authors identify effective forms of educational work.

Keywords: preschoolers, primary schoolchildren, physical education, sport activity.

Значною мірою особистість визначає її потребово-мотиваційна сфера, адже саме потреби й мотиви є рушієм будь-якої діяльності людини. Мотивації як одній зі стрижневих складових особистості присвячено багато наукових праць (Б.Ананьєв, С.Рубінштейн, О.Леонт'єв, Л.Божович, Г.Костюк, І.Синиця, Р.Щукіна тощо). Сучасні вчені розглядають мотивацію як сукупність потреб, інтересів, мотивів, які спонукають особистість до активних дій та визначають їх спрямованість.

Дошкільний та молодший шкільний вік характеризується інтенсивним розвитком мотиваційної сфери, яка безпосередньо впливає на рівень зацікавленості певним видом діяльності. Актуалізуються пізнавальні мотиви, що лежать в основі формування навчальної діяльності, виникають також нові мотиви. Так, найважливішими мотиваційними новоутвореннями старшого дошкільного віку є свідоме підпорядкування мотивів, формування їх ієрархії, поява нових за будовою опосередкованих мотивів (О.Леонт'єв, Л.Божович). На це варто зважати, організовуючи навчально-пізнавальну діяльність дітей старшого дошкільного віку та молодших школярів [1-8 та ін.]. На слушну думку, Т.Завязун,